

ביטאון האגודה הישראלית למדע העשבים הרעים

נשיא האגודה: ד"ר משה סיבוני, הפקולטה לחקלאות, ת"ד 12 רחובות 76100 דואר אלקטרוני: sibony@agri.huji.ac.il
עורך עלי עשב: ד"ר שיקה קליפלד, יהודה הנשיא 10, קירית טבעון 36047 דואר אלקטרוני: kleifeld@netvision.net.il

נוסד ב- 1979 גליון מס' 05/2004 (עמוד 1 מתוך 7) מרחשון תשס"ה - אוקטובר 2004

אחרי האגודה, שלום וברכה.

הנגרמים לסביבה כתוצאה משימוש לא נכון בתכשירי הדברה.

ביום זה התקיימה אספה כללית של חברי האגודה, שבמסגרתה אושרו הדוחות הכספיים לשנים 2002 ו-2003 ברוב גדול. בחרנו רואה חשבון לאגודה, מר יוסף גולדשמיט התמנה לרואה החשבון של האגודה שלנו. דנו בהצעה לשינוי שם האגודה והחלט ששם האגודה יישאר כפי שהיה והמילים "עשבים רעים" ימשיכו להתנוסס על דגל האגודה. האספה הכללית קיבלה את הצעת הוועד המנהל של האגודה לשנות את הסעיף, שדן בהענקת תואר "חבר כבוד" של האגודה הישראלית למדע העשבים הרעים ומעתה הוועד המנהל הוא שיבחר ויעניק את התואר חבר כבוד. וועד האגודה מבקש מהחברים להמליץ על מועמדים לתואר "חבר כבוד" ולשלוח את ההמלצות למשה סיבוני יו"ר הוועד, עד לתאריך 20 בנובמבר 2004, כדי שנוכל לטפל בנושא ולהעניק את התואר בוועידה הקרובה שתתקיים ביום ג' 24 לינואר 2005.

באספה הכללית הוצג לראשונה הלוגו החדש של האגודה שעוצב על ידי הגרפיקאי ערן טל. הלוגו מכנס בתוכו את ההצלחות בהדברת עשבים יחד עם העשב המתחמק. המלחמה לא תמה עם הופעת קוטלי העשבים החדשים. בסמל יש ייצוג לתוצאות המחקר העכשווי בצמחים העמידים, שעברו את הסלקציה המסיבית כשנחשפו לקוטלי העשבים שהמולקולה מסמלת. הלוגו מצורף לעלון במקום המיועד כדי לאפשר לכל המעוניין להביע דעה. אבקש להעביר אלי חוות דעת והצעות לתיקון במהלך החודש הקרוב כדי שנוכל לתקן את הטעון תיקון ולכרך על המוגמר.

הוועידה הארצית ה-18 למדע העשבים הרעים קרבה ובאה ואתם מתבקשים לשלוח תקצירים של ההרצאות המיועדות עד לתאריך 30 בנובמבר 2004. ההנהיית המפורטות לכתיבת התקצירים ישלחו מיד אחרי קבלת הביטאון.

בברכה,
משה סיבוני
נשיא האגודה

גליון זה של עלי עשב מתפרסם בסמוך ליום העיון בנושא חוק ומשפט בהדברת עשבים, שהתקיים מיד לאחר חג שמחת תורה, שבו התפללנו וברכנו לראשונה "משיב הרוח ומוריד הגשם". אני מאחל לכולנו שהגשמים ירדו בעיתם ויתמלאו אסמינו בר. מטבע הדברים, חלק מגליון זה יעסוק ברשמים ובהודעות מיום העיון ומהאספה הכללית, שהתקיימה ביום זה.

בכנס השתתפו חברים רבים העוסקים בעשבים רעים והדברתם. ההשתתפות הייתה יפה מאוד וכן המשובים שהתייחסו לחשיבות הנושאים, איכות ההרצאות ומומחיות המרצים. זהו יום עיון ראשון שעסק בסוגיות משפטיות הקשורות להדברת עשבים. למדנו דברים רבים חדשים והבנו שהנושא חשוב ויקר ושמודעות לו ועבודה על פי נהלים יכולים למנוע נזקים ולהפחית עלויות. אני רוצה להודות בשמי ובשם האגודה למרצים, שהכינו את ההרצאות המעניינות ועשו זאת בהתנדבות ובהרבה כוונה לתרום לנו. תודה מיוחדת לעו"ד דן סופין ממשרד Gates & Partners מלונדון, שנענה לבקשתי והגיע ארצה להרצות בפנינו בהתנדבות מלאה בנושא "ביטוח וריסוסי אוויר". רשמים ועיקרי המסרים של ההרצאות נרשמו ע"י שניים מחברינו, ד"ר טוביה יעקובי ואנדי רזניק המובאים בהמשך ולהם התודה.

בסוף יום העיון קיימנו דיון שבו לקחו חלק מדריכים, חקלאים, אנשי משרד הבריאות, המשרד לאיכות הסביבה ומשרד החקלאות. המדיינים הצביעו על השיפור המשמעותי בפיקוח ושימוש הנכון בקוטלי עשבים על אף הקיצוצים המתמידים בתקציבי הפעולה. פרופ' ברוך רובין הציג מעל הבימה את הצד של החקלאי המגדל. הוא העלה לדיון שאלות לגבי יכולת החקלאי הפשוט להבין את משמעות הפרטים המקצועיים הרשומים בתווית התכשיר. מדוע לא רושמים תאריך תפוגה על אריזות התכשירים? כן עלתה שאלת האחריות לנזקים הנגרמים כתוצאה מהשימוש "המקובל" בתכשירים, שאינם מורשים לשימוש בגידול, אך "כולם" משתמשים בהם – מי אחראי? הדיון התמקד גם בהעדר הפיקוח על שימוש נכון בתכשירי הדברה. לדוגמה – הנזק הנגרם כתוצאה משימוש במינונים הנמוכים מהמומלץ? מעל לכל, הועלתה השאלה של הערכת עלויות הנזקים

**רשמים מיום העיון בנושא חוק ומשפט
בהדברת עשבים**
טוביה יעקובי

**תקציר הרצאות עורכי הדין מיום העיון חוק
ומשפט בהדברת עשבים שהתקיים ביום ג'
12.10.2004**
אנדי רוניק

בתאריך 12 באוקטובר התקיים בפקולטה לחקלאות יום עיון בנושאים הקשורים בהדברת עשבים לדיני נזיקין, ביטוח והסיכון התלויים ביישומם.

המושב הראשון שנפתח בהרצאה של גב' רינה אשכנזי מנהלת תחום כימיה בשירותים להגנת הצומח פתח את מורכבות הנושא ותלותו בחוקים ותקנות שונים החל בחוק הגנת הצומח שתחת כנפיו מצויות תקנות מספר, שהחשובה שבהן היא תקנת תווית האריזה של קוטלי העשבים. המשיכה אחריה ד"ר גילי צימנד מהמשרד לאיכות הסביבה שהסבירה לנו מפורשות שאנו עוסקים בחומרים מסוכנים ויש לנהוג בהם בזהירות הראויה גם כאשר מניידים אותם ממקום למקום. ד"ר רינה ורסנו שבמקורה היא "עשבונית" פקחה את עינינו לבעיות הקשורות בחומרים רעילים המגיעים לא אחת לפיות בני משפחתנו, רובם ככולם עקב רשלנות החקלאים המשתמשים בהם שלא בהתאם לחוק. אינג' מילנה סמבן מחב' "אגן" שכנעה כי המוצרים היוצאים מפס הייצור בדוקים וטהורים מכל מזהם אסור. ד"ר זאב גרסטל ממכון וולקני הוכיחו כי שאריות קוטלי עשבים כמו גם מזהמים אחרים אכן חודרים אל מקורות מי השתייה של כולנו ומי התהום.

המושב השני היה מוקדש להיבט המשפטי הקשור בנזקי קוטלי עשבים לגידולים שונים. עו"ד תמי גרינברג ממשרד לויטן שרון ושות' פתחה בהרצאה מאלפת שמסקנה עיקרית ממנה היא: תביעת נזיקין היא יקרה, קשה וממושכת הכרוכה בהוצאות כספיות לא מבוטלות. וכדאי, אם רק ניתן להגיע לפשרה וגישור שהם מהירים וזולים בהרבה. לאחר מכן הוכיח עו"ד דני סופין מאנגליה כי ניתן להרצות באנגלית תוך כדי הצגת מצגת בעברית, אפילו כשמדובר בנושאי ביטוח הקשורים בתביעות נזיקין שנגרמו עקב שימוש בתכשירי הדברה. השמאי דב סומפולניסקי, שאף הוא "עשבוני" וותיק לימדנו כי בכל אירוע נזק דרוש שמאי היכול לתמוך או לסתור עובדות התלויות בתלונות נזק, שנגרם ע"י קוטלי עשבים לגידולים שונים. ואחרון (אולי גם חביב) אני תיארתי בקצרה את נזקי קוטלי עשבים שונים למגוון גידולים עקב רחף ותנאי ריסוס לא נאותים.

בתום ההרצאות, ולפני ארוחת הצהרים "הדליק" (כמו תמיד) ברוך רובין את הנוכחים בדיון שנסב בעיקר על הוראות תוויות קוטלי עשבים שאינן מספקות מידע חשוב (עמידות) או לא נהירות מספיק לחלק מן החקלאים בארץ. גם חוסר האכיפה של גורמי הממשל השונים האחראים לכך עלה בדיון הפתוח.

לסיום, ברצוני לברך את ד"ר משה סיבוני (יו"ר ועד האגודה) וחברי הוועד האחריים על בחירת הנושא המעניין, אשר לדברי רבים היה מיוחד ומוצלח מאד. הנושא המורכב והחדש לרבים מאיתנו כינס יחדיו 85 חברים, גם כאלה שעוסקים בו לא מעט.

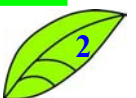
התברכנו ביום עיון זה בהרצאות מעניינות מבעלי מקצוע מעולים שמתעסקים בצד המשפטי של נזקים בחקלאות באופן יום-יומי.

עו"ד תמי גרינברג, שותפה במשרד של לויטן שרון ושות', הציגה בצורה מאלפת את ההיסטוריה של תקדימים משפטיים בנזקי חקלאות בארץ. היא הגדירה עבור הקהל המשתוקק את המושגים: רשלנות, זהירות, קשר סיבתי ואפשרות וחובת הצפיות.

גב' תמי גרינברג דיברה על תהליך הגשת התביעה האזרחית בבתי משפט בארץ, ממועד תשלום האגרה, דרך השאלונים והתצהירים ועד ההכרעה (כעבור שנים)... חובת ההוכחה על התביעה ואין הפתעות במהלך המשפט. גב' גרינברג הזכירה את עבודת השמאים והאפשרות להסכים על שמאות משותפת לשני הצדדים. היא ציינה עובדה מעניינת הקשורה לאופן הטכני של תביעות בחקלאות: אחרי שכל צד הציג את עדות המומחה שלו, בית המשפט בדרך כלל יפנה למומחה שלישי, ומאוד יתכן שהוא זה שיכריע. לכן אפשר (ורצוני?) לפנות באופן ישיר ומוסכם על הצדדים למומחה זה ולקיים בפניו הליך של בוררות או גישור. היא הסבירה שבבוררות, הדיונים הם תמיד במעמד שני הצדדים והכרעת הבורר היא סופית, (פסק הבוררות תוקפו כפסק דין). ואילו בגישור, המגשר יכול לפנות לכל צד גם בנפרד ולשמוע עד היכן הוא מוכן למתוח את החבל כדי להביא את הצדדים לפשרה מוסכמת. עו"ד גרינברג השתדלה מאוד לתאר בצורה מציאותית את העלויות בזמן ובכסף של תביעות אזרחיות והמליצה על דרכים קלות וזולות, אפילו על חשבון פרנסתם של עורכי הדין.

עו"ד דן סופין, שותף במשרד Gates & Partners בלונדון, נענה להזמנתו של נשיא האגודה והגיע ארצה מלונדון בהתנדבות וללא שכר כדי להרצות בפני חברי האגודה הישראלית למדע העשבים הרעים. מר דן סופין הציג את ענף הביטוח בנושא ריסוסי האוויר. הוא ציין שבעידן שלאחר ההתקפות האוויריות על ארה"ב בספטמבר 2001, עלו מאוד כל תעריפי הביטוח בענף התעופה. הטייס או חברת הריסוס יכולים לקבל ביטוח על נזק ישיר לשדה, במקרה של התרסקות המטוס בשדה, אבל הכיסוי לנזקי ריסוס, ולצד שלישי (רחף וכדומה) נעשה קשה ויקר להשגה. בארץ, ביטוח צד שלישי הוא תנאי חוקי והכרחי לקיום ריסוס מהאוויר.

דן הציג (עם הרבה הומור) את היחסים המורכבים בין המגדל, הרסס ויצרן התכשיר. ראשית, הקשר אגרונומי – החקלאי המגדל מזמין את הריסוס לצורך חקלאי. שנית, הקשר הוא גם חוזי וכלכלי, ובסוף – חוקי. על הרסס לבצע את העבודה בזהירות ובמקצועיות. היצרן חייב לספק מוצר איכותי. כאשר יש אי-שביעות רצון של

חריש כאמצעי להדברת העשבים ופגעים אחרים

שיקה קליפלד

פעמי הסתיו ניכרים אמנם בפריחת החצבים והחבצלות, אבל מי שמסתכל בשדות החקלאים, שלצידי הדרך, רואה גם את שינויי הצבע החלים בהם. המשבצות הירוקות מפנות בהדרגה את מקומן למשבצות חומות של שדות מעובדים המוכנים לגשם.

ביקורות רבות נחתו בשנים האחרונות על עיבודי השדות, שהיו מקובלים במשך דורות רבים כמאפיינים בלעדיים של החקלאות האינטנסיבית. אמרו שהם פוגעים במבנה הקרקע, מהדקים אותה ל"סוליות" או שוחקים אותה לאבק. טענו שהעיבודים העמוקים מפירים את שיווי המשקל הביולוגי ופוגעים בזמינות היסודות ובעיקר של יסודות קורט הדרושים לצמחים והביקורת הקשה ביותר באה מאנשי הכלכלה, שפסקו, שהעיבודים מצריכים אנרגיה מכאנית רבה ולכן הם בזבזניים ולא כדאיים.

את התפקידים שמלאו העיבודים השונים בהדברת פגעים, תפסו באינטנסיביות גוברת קוטלי פגעים כימיים, שכללו בעיקר קוטלי עשבים, אך גם קוטלי מחלות, מזיקים שוכני קרקע ונמטודות.

על השפעותיהם השליליות של המדבירים הכימיים אין חולקים וגם עלותם הולכת ועולה, בגלל הצורך להתגבר על עמידויות שהיו או נרכשו במהלך השימוש ובגלל תהליכי "פירוק מואץ"; אך למרות הביקורת והעלות הגבוהה, ממשיכים רוב החקלאים להשתמש בהם בהרבה מקרים ללא הצדקה בהיקפים רחבים. מאידך סיור שטחי בדרכי השדות בישראל מראה, שמרבית השדות החקלאיים מעובדים כאמור, במהלך סוף הקיץ או הסתיו. מתוך האמצעים המכאניים, בחרתי להתמקד בחריש ובתרומתו להדברת עשבים וגם בהדברת פגעים אחרים. מבחר הצידוד החקלאי מציע לנו מחרשות מגרופית ומחרשות דיסק, המסוגלות לחדור לעומקים שונים וכמובן, שבתאוריה אפשר להשתמש בהן במועדים שונים.

החריש היעיל ביותר הוא מיד לאחר סיום הגידול, בתנאי שרטיבות הקרקע מאפשרת זאת ואין החריש גורם להידוק של קרקע רטובה. כך ייחרשו גידולי הקיץ מיד לאחר גמר האסיף בחריש רגיל לעומק של כ-25 ס"מ, שיצניע את שאריות הגידול ואת העשבים שנותרו בחלקה וימנע מהם לייצר זרעים ואילו השאריות שיעורבבו בתוך קרקע לחה תתפרקנה ביעילות. לחריש במועדו תרומה חשובה לשימור המים בקרקע והשמדת הצמחייה מונעת טרנספירציה מיותרת. בכל מקרה עדיף חריש מגרופיות, ההופך את השכבה וקובר את החלקים הירוקים, אך בחלקות אבניות צריך להשתמש בדיסקים.

חקלאים נוהגים להמתין ולרכז חלקות לצורך ביצוע חריש זוהי שגיאה חמורה מכל הבחינות, כי גידולי מקשה וחלקות תירס מוקדם לדוגמא, מושקות עד סמוך לאסיף והרטיבות שנותרת בקרקע, אפילו אם בוצע כיסוח, מאפשרת לעשבים להתבסס וליצר זרעים, גם העשבים הרב שנתיים מפתחים עלווה מושרשת וגבעולי

החקלאי (או אפילו נזק), הוא תובע קודם את הרסס. יש לזכור כי פעולת הריסוס היא רק חלק אחד וקטן מכל הגורמים המרכיבים את הריסוס עצמו, והם כוללים: בחירת התכשיר, המינון, העיתוי, נפח התרסיס והתנאים בזמן הריסוס. מי שתובע את הרסס יצטרך להוכיח רשלנות של הרסס. בפועל העלויות של הביטוח והתביעות יתחלקו בין החקלאים שמשתמשים בשירותי הרסס, (ואם לא כן, הרסס יפשוט את הרגל).

כדוגמה לבעייתיות של הנושא, דן הזכיר את הריסוס האווירי להדברת זבוב ים התיכון בפרדסים. הניטור נעשה ע"י מדריכי הגנת הצומח, והם אלה שקובעים את נפח הריסוס והעיתוי. אם מתגלה נזק של הזבוב בבית האריזה, האם הסיבה היא שהרסס התרשל בריסוס?

**ביום ג' 21.12.04 יתקיים
יום עיון בנושא עלקת
באודיטוריום ע"ש כהן
במכון וולקני, בית דגן.
פרטים בעמוד האחרון**

קוראים כותמים

קראתי בעניין והנאה את "עלי עשב" המתחדש באינטרנט ושמחתי לראות המשך למפעל היפה הזה. מכיוון שנכללה בגיליון גם סקירה היסטורית קטנה, ברצוני להעיר את הדברים הבאים:

היוזמה לביטאון האגודה נולדה ע"י מספר אנשים בוועד האגודה בעת היותי יו"ר האגודה ב-1979. זאב ארנשטיין אכן ערך את הביטאון ואני הייתי זה שהוציא אותו לאור, כאשר את הלוגו ההיסטורי עם ציורי העשב (אצבען מאדים) גזרתי והדבקתי מתמונות במגדיר.

השם "עלי עשב" ניתן לביטאון ע"י יעקב גולן ז"ל, שהיה אז חבר בוועד האגודה, ואם זיכרוני אינו מטעה אותי, בא לו באסוציאציה על ספרו של המשורר האמריקאי וולט וויטמן, אשר תורגם לעברית תחת השם "עלי עשב". שם אשר נראה לכולנו מתאים ביותר. הביטאון הופץ בין חברי האגודה לאחר שהיה משוכפל במכונות צילום - ללא צבע - כמובן - בכמה מאות עותקים.

טוב לראות המשך לעלי עשב והתאמה לרוח הזמן. הלוגו החדש - עשר.

בברכה,
אפי קורן

למה לרסס אם אפשר לשרוף?

קובי גולדווסר

בהמשך לדווחו של חנן איזנברג על הכנס של האגודה הבין לאומית למדע העשבים אשר התקיים בדרבן - דרום אפריקה, להלן רשמי טיסה ונסיעה לאורך כבישי היבשת השחורה.

זה החל בטיסת לילה מדרבן ליוהנסבורג. מבעד לחלונות המטוס מתגלים מדי פעם מבין העננים הלבנים קילומטרים ארוכים של נהרות כתומים. לאחר נחיתה ומנוחת לילה ויציאה עם שחר ברכב לאורך האוטוסטראדות הארוכות, מתגלה פשר הנהרות הכתומים: בתחילה נראים תמרות עשן, ריח חריף של שריפה, צריבה בעיניים וגירוי בריאות, אחר כך מופיעים צידי דרכים שחורים וחרוכים ולבסוף נראים שולי כביש ושטחי בור נרחבים העולים בלהבות. בהמשך הדרך מופיעות חבילות ענק עגולות שנכבשו בשולי הכביש. החבילות העגולות מכילות מיני זקן ודגנים אחרים המרכיבים את אוכלוסיית העשבים שבצידי הדרכים.

ציילום 1. חבילת קש כבושה בשולי הכביש

כאחד מעיקולי הכביש המתפתל בין יערות אורנים השתוללה שריפת קוצים וקופים רבים נראו קופצים ובורחים מהאש לעבר ההרים.

ציילום 2. פועל מדליק את העשבייה בשולי הכביש.

פריחה נושאי זרעים, שיהוו בעתיד מקורות לחידוש השיבוש בגידולים הבאים.

לחריש תרומה חשובה בקבירת שאריות גידול נגועות במחלות עלים, זחלים וגלמים של חרקים מזיקים לשכבות שבהן ירקבו או תקשה עליהם הגיחה מהן וכמובן במניעת שיבוש של עשבים בעלי זרעים קטנים שקבירתם מונעת את הצצתם לפחות בעונה הבאה.

את החריש העמוק (כ- 40 ס"מ) המצריך השקעה גבוהה של אנרגיה ולכן הוא היקר בעיבודים, מומלץ לבצע אחת לכמה שנים בשדות השלחין והוא צריך להיעשות בקרקע יבשה יחסית. מאידך יעילותו כאמצעי לדיכוי עשבים, מחלות קרקע ונמטודות טפיליות, מותנית בחשיפת הקרקע החרושה לקרינת שמש של חודשי הקיץ. מכאן משתמע, שהחריש העמוק היעיל יתבצע לאחר גידול חורפי מייבש, דהיינו דגן לגרגרים. גם במקרה זה דחיית החריש לאמצע הקיץ או הסתיו, היא בזבוז שגוי של תרומתו הצפויה.

התייבשות הקרקע בראשית הקיץ, תקשה מאד על ביצוע החריש ותצריך עיבוד מוקדם במשתת, כדי לאפשר חדירת המחרשה. המישות פוגם בפעולת המגרופית ביצירת הרגבים הרצויים דווקא כיעדי החריש; הרגבים שנוצרים בעת הפיכת השכבה העליונה חושפים מערכת שורשים וקני שורש של עשבים רב שנתיים ומגדילים את שטח פני הקרקע הנחשף לקרינת השמש. מכאן שהשפעתו החיובית של חריש עמוק בקרקעות שפיכות שאינן יוצרות רגבים היא אפסית.

כאמור דחיית החריש מקצרת גם את משך החשיפה לקרינה הקיצית וצריך לזכור גם, שכל עיבוד נוסף במהלך הקיץ מטשטש את השפעת החריש העמוק ולכן כדאי לדחות עיבודים שנועדו לפרור רגבים ולהכנת מצע זרעים לגידול הבא לתוך הסתיו ממש.

תרומת החריש העמוק משמעותית ביותר בהדברת עשבים בעלי קנה שורש (חבלבל, ארכובית, גומא הפקעים (סעידה), יבלית ודורת ארם צובא (קוצ'אב). הייבוש, הביצוע והעיתוי הנכון של חריש עמוק פוגעים ומפחיתים את רמת אילוח השדה במחלות "חולי נופל" ובאוכלוסיות של מיני נמטודות.

כדאי להעיר שהחריש של שלפי כותנה הנדרש בחוק, תורם אמנם להפחתת נגיעות בזחל ורוד, אך מבחינת הפחתת שיבוש בעשבים, השפעתו היא מזערית ואולי הוא אפילו מעודד התבססות ייחורים של עשבים רב שנתיים, כי השדה החרוש מורטב מידית בגשמים.

כמו לגבי כל מונוקולטורה, יכולים להיות לחריש גם השפעות שליליות אם יחזרו עליו לעתים תכופות ואם יבוצע בעיתוי לא נכון ולכן הוא מוצע כאמצעי במערכת של הדברה משולבת, הכוללת גם עיבודים שטחיים ואמצעים כימיים. שלילת החריש והמעבר לאי פליחה בשדות מסוימים גרמו לריבוי מואץ של סוגי עשבים, שהבולטים בהם הם ינבוט, הגה ומיני חבלבל קיציים; גם הסיכוי, שטיפוס של עשב עמיד לקוטל עשבים להתרבות בשדות, שבהם לא נוקטים באמצעים מכאנים להדברת עשבים - גדול במיוחד.

מיהו היהודי הנודד?

שיקה קליפלד

את ה"יהודי הנודד" ירוק העלים ובעל הפרחים התכולים, קיבלתי ב"מתנה" מבלי שהייתי מודע לכך מאחת המשתלות, כצמח לוואי בעציץ פורח שקניתי ומאז הוא שוכן כבוד בגינתי. אני מקציץ ועוקר והוא מבצבץ מחדש; לעיתים מקני שורש ולעיתים משארית גבעול שתלשתי וכשאני חס עליו ומניח לו לפרוח, הוא מופיע בכל מיני אתרים נסתרים, כנבט זריז בהתפתחותו המתבסס עד מהרה בתוך הדשא, בתוך המסלעה ובעיקר בשטח ההפקר בגבול עם שכני.

אינני הסובל היחידי מתוקפנותו של "הנודד" הזה. פגשתי אותו בהרבה משתלות וגינות נוי בכל רחבי הארץ, הוא מסתדר שם מצוין בתאורה מלאה וב"חצי צל" ויש לו זיקה לכל סוגי הקרקע, בתנאי שמשקים אותו היטב בקיץ. לאחרונה פגשתי גם במטעי אבוקדו ופקן. הצמח כנראה חביב על פנסיונרים, שזמנם בידם ליהנות מגינתם במשך היום, הוא פורח בכחול בהיר ואפילו מקסים רק במשך שעות אחדות לפני הצהרים. לפי הבנתי זהו עשב רע לכל הדעות, אך למרות היכרותנו רבת השנים, הוא לא נכלל במגדירי ישראל כצמח בר וגם במגדיר לצמחי התרבות בישראל (פאהן, הלר ואבישי), מתוארים שני מינים, שאינם העשב הרע שלי.

לאחרונה מצאתי עמוד שער צבעוני ב- Weed Technology 2004, 18(2) המוקדש לקרוב של "היהודי הנודד" שלי. מדובר ב- Tropical spiderwort (*Commelina benghalensis*), לאחר עיון קצר מצאתי את הסיבה לכבוד הגדול שנפל בחלקו. עשב זה הפך להיות העשב הקשה ביותר בשדות הכותנה בג'ורג'יה - ארה"ב, משום שרוב המגדלים שם זורעים זני כותנה מהונדסים עמידים לגליפוסאט. מסתבר שלעשב יש עמידות לגליפוסאט והוא נותר לאחר הריסוס ומצטלם מצוין כמדשאה בעומד מלא...

בעיקול הכביש הבא זיהינו צוות שורפים המצוידים במרססי גב עם סולר ואבוקה להצתת הצמחייה היבשה ומאחוריהם מיכלית מים ופועלים שחורים מהאש והעשן עומדים בשורה ועל גבם מרססי גב עם מיכלי מים.

צילום 3. צוות אש בפעולה ביבשת השחורה

עצרנו ליד "צוות האש" ושאלנו את מנהל העבודה מה הם עושים? מנהל העבודה השחור כפיה הסביר את השיטה: בתחילה, בעונה היבשה מכסה ה"מע"צ" המקומי רצועה של מספר מטרים הגובלת בכביש. את הקש ברצועה כובשים לחבילות ומוכרים. בהמשך, חברות תעשיית העץ (היערות הם בעיקר של איקליפטוסים ואורנים) מבצעים שרפות מבוקרות מהרצועה ליד הכביש עד ליער ושורפים שטחי בור ו"פסי אש" בסמוך ליערות. כך מצד אחד מונעים את התפשטות העשבייה בשולי הכבישים ומצד שני בעזרת שיטת "האדמה החרוכה" אין חומר בערה לסיגריה בוערת הנזרקת ממכונית או לגץ הנפלט ממפלט מכונית. על ידי כך נמנעות שריפות בשולי הכביש, שריפות של שטחי בור נרחבים ודליקות יער. אז למה לרסס אם אפשר לשרוף?

צילום 4. צוות מומחים מישראל ודרום אפריקה בדיון על סוגיית הדברת עשבים בשולי כבישים

הנכם מתבקשים להמליץ על מועמדים לקבלת תואר חבר כבוד של האגודה

בסיסי המפרקים התחתונים שזופים בחלקם התחתון, העלים איזמלניים ולטרף אורך של 4 – 6 ס"מ והפטוטרט באורך של 1 - 2 ס"מ, מתרחבת בתחתיתה למעין נדן קרומי שעליו נראים עורקים ארגמניים מקבילים. התפרחות יוצאות מתוך חפה גדול וירוק דמוי מתחל והוא מכיל בד"כ פרח בודד בלתי נכון. הפרחים כוללים שלושה עלי כותרת, שמהם זוג גדול כחול (ברוחב של כ- 1.5 ס"מ- דמויי כליה) והשלישי דו אונתי לבנבן וקטן. מתוך הפרח בולטים 6 אבקנים שמהם רק 3 פוריים.

עיון במקורות אחדים מציג בלכול בהגדרה ובתיאורים של העשב וקרוביו, גם הצילומים מחלקי עולם שונים נראים לעיתים שונים למדי. מה שבטוח שהעשב שלנו אינו המין שעושה בעיות בג'ורג'יה ולגביו, עד כמה שידוע לי בארץ, טרם נבדקה תגובה לגליפוסאט. למרות השם המצביע על המקור האסייתי, לא מצאתי אזכורים על תפוצה במזרח התיכון ומי שהתריע על העשב הם חוקרים מאורבנה, אילינוי.

"יהודי נודד" עמיד לגליפוסאט מג'ורג'יה - ארה"ב

מי היא ה- *Commelina* שלנו? עיון במגדירים הזרים מציין לפחות שישה מינים חשובים ומסוכנים כעשבים רעים מהסוג הזה: *C. Africana*, *C. benghalensis*, *C. communis*, *C. difussa*, *C. erecta*, *C. forskalaei*

הקומלינה שלנו, עם הפרחים הכחולים מתאימה כנראה להגדרה של *C. communis* הזוכה לשם Assiatic dayflower או common dayflower. המשפחה, שהיא Commelinaceae משתייכת לחד פסיגים. הצמח מתנהג כחד שנתי באזורים הממוזגים וכרב שנתי באזורים הטרופים, מפתח ענפים באורך של עד 80 ס"מ, הזוחלים על פני הקרקע, מסתעפים ומשתרשים מהמפרקים. בתוך סבך נמצאים גם ענפים זקופים.

ועדת הבחירות
מבקשת לקבל הצעות
מועמדים
לוועד המנהל של האגודה

יום עיון בנושא עלקת

סדר היום המתוכנן:

08:00 – 08:30	כינוס וקפה
08:45 – 09:00	דברי פתיחה – משה גורן – מנהל שה"מ – משרד החקלאות.
09:00 – 09:30	העלקת, רקע כללי, אוכלוסיות חדשות וכווני מחקר – ד"ר דני יואל – נווה יער.
09:30 – 10:00	מיני העלקת בישראל וטווח הפונדקאים – ד"ר יעקב גולדווסר הפקולטה לחקלאות, רחובות.
10:00 – 10:40	בעיית העלקת, דווח מהשטח – הלל מנור, שאול גרף, שי כיתאין שה"מ – משרד החקלאות, אורי לוצ'ינסקי – מבוא חמה.
10:40 – 11:00	אומדן כלכלי לנזקי העלקת – אברהם ארליך (בונה) – מועצת הצמחים.
11:00 – 11:30	הפסקה וכיבוד קל.
11:30 – 12:00	הדברה כימית של עלקת ופתוח מודלים לחיזוי טפילות והדברה מדייקת – ד"ר חנן אייזנברג – נווה יער.
12:00 – 12:30	הסכנה בהתפתחות עמידות של העלקת לקוטלי עשבים מעכבי האנזים ALS - פרופ' ברוך רובין – הפקולטה לחקלאות, רחובות.
12:30 – 13:00	עמידויות גידולים לעלקת ופתוח זנים עמידים – ד"ר יוסי הרשנהורן – נווה יער.
13:00 – 14:00	פאנל החוקרים והמדריכים – דיון חופשי על בעיות העלקת בישראל.

בקרי באגר שה"מ:

<http://www.shaham.moag.gov.il>

"איום העלקת" על גידולי הירקות וגידולי השדה הולך ומחריף. צמח טפיל זה על מיניו השונים הולך ומזהם את שדותינו וגורם במספר גידולים נזק המעמיד בספק את היכולת להמשיך ולגדלם. במספר גידולים נמצאו פתרונות מסוימים אך בגידולים אחרים הפתרונות רחוקים מהשגה. במספר אזורים בארץ לא ניתן להמשיך ולגדל גידולים הרגישים למיני צמח טפיל זה.

מצאנו לנכון להעלות את המודעות לבעיית העלקת ובשנה הבאה ברצוננו ליזום ולעודד קיום פרויקטים מחקריים לשם התקדמות בפתרון בעיה קשה זו. בשלב ראשון החלטנו לקיים יום עיון בו יסקרו וידווחו החוקרים, המדריכים, חקלאי וכלכלן מועצת הצמחים על איום העלקת ועל הנושאים סביב בעיית העלקת.

יום העיון יתקיים ביום ג' 21.12.04 באודיטוריום ע"ש כהן במכון וולקני, בית דגן.

מוזמנים: חקלאים, חוקרים, מדריכים וכל מי שגורל החקלאות קרוב לליבו.

בהצעות, בקשות ורעיונות נוספים ניתן לפנות להלל מנור - מדריך ארצי לגידול עגבניות לתעשייה – שה"מ.

הוועידה ה- 18 לעשבים רעים והדברתם
תתקיים בימים שני ושלישי
ט"ו-ט"ז בשבט, תשס"ה
24-25/01/2005
בפקולטה לחקלאות ברחובות

